

Sisäministeriö
Rajavartio-osasto
Lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus

17.1.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Tullissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 259/2018 vp)

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa (jäljempänä *Tullin henkilötietolaki*). Sisäministeriön rajavartio-osastolla on ollut mahdollisuus osallistua esityksen valmisteluun, ja Rajavartiolaitoksen hallinnonalan näkemykset on otettu hyvin huomioon. Samanaikaisesti Tullin henkilötietolain uudistuksen kanssa on valmisteltu henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain kokonaisuudistus (HE 241/2018 vp). Lakiehdotukset ovat rakenteeltaan pitkälti samanlaisia, ja siltä osin kuin Tulli ja Rajavartiolaitos käsittelevät samanlaisia henkilötietoja, myös lähtökohtaisesti samansisältöisiä. Rajavartio-osasto pitää tältä osin lakien yhdenmukaisuutta tärkeänä käytännön soveltamisen ja viranomaisyhteistyön kannalta.

Lain rakenne

Rajavartio-osasto pitää perusteltuna siirtymistä rekisterikohtaisesta sääntelystä käsittelytarkoituksiin perustuvaan sääntelyyn. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan keskeistä henkilötietojen suojan kannalta on yksittäisten rekisterisäännösten sijaan nimenomaan se, mihin tarkoituksiin henkilötietoja saadaan käsitellä. Erityisen kannatettavana voidaan pitää luopumista käsiteltävien henkilötietoryhmien tarpeettomasta yksityiskohtaisuudesta. Tämä sekä selkeyttää lakia että tekee siitä aiempaa joustavamman. Käsittelytarkoituserusteiseen sääntelytapaan siirtyminen myös edellyttää sitä, että käsiteltäviä henkilötietoryhmiä ei yksityiskohtaisesti ja kattavasti luokitella. Sääntely vastaisi nykyistä henkilötietojen käsittelyä erityisesti rikostorjunnassa, jossa henkilötietoja käsitellään tutkinta- ja tiedustelumuihin muodossa. Vastaisuudessa myös tämä henkilötietojen käsittely olisi rekisterinpitoon liittyvää henkilötietojen käsittelyä.

Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan ehdotetussa sääntelyssä on säilytetty henkilötietojen suojan kannalta riittävä täsmällisyys ja tarkkarajaisuus. Myös yleislainsäädännön kanssa päällekkäisen sääntelyn välttäminen selkeyttää kokonaisuutta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Rajavartio-osasto pitää kannatettavana erityisesti rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen liittyvän henkilötietojen käsittelyn uudistuksia (lain 7 ja 8 §) sekä niin sanottua merkityksellisuuden arviointia koskevaa sääntelyä (lain 5 §:n 3 momentti ja 7 §:n 6 momentti).

Henkilötietojen käsittely rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi

Ehdotetulla 7 §:llä korvattaisiin voimassa olevan lain tiedustelurekisteriä koskeva säännös. Pykälä korvaisi myös sellaiset rikosanalyysia varten perustetut tilapäiset rekisterit ja tutkintamuistiot, joiden tarkoituksena on rikoksen tai rikosten muodostaman rikoskokonaisuuden estäminen tai paljastaminen. Rajavartio-osasto kannattaa henkilötietojen käsittelykynnyksen kytkemistä ilmaisuun "voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen tai syyllistyvän", joka on alempi kuin esitutinnan käynnistämiskynnys. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely parantaa Tullin mahdollisuuksia torjua rikoksia ja rikollisuutta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Rajavartio-osasto pitää perusteltuna myös henkilöryhmiä koskevaa täsmennystä, joka mahdollistaisi vastaisuudessa esimerkiksi todistajien ja uhrien henkilötietojen käsittelyn silloin, kun se on välttämätöntä.

Henkilötietojen merkityksellisyyden arviointi

Tullin henkilötietolakiin lisättäisiin säännökset, joiden mukaan Tulli voisi käsitellä henkilötietoja sen arvioimiseksi, ovatko henkilötiedot tarpeellisia Tullin lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta. Rajavartio-osasto pitää ehdotettua sääntelyä tarpeellisenä erityisesti muuttuvasta sääntelytavasta johtuen. Voimassa olevassa lainsäädännössä säädetään salaisilla pakkokeinoilla ja salaisella tiedonhankinnalla saadun ylimääräisen tiedon käsittelystä, mutta lainsäädännössä ei ole säännöksiä muilla tavoin saatujen tietojen käsittelystä. Suuriakin määriä tietoja on kuitenkin voinut käsitellä esimerkiksi osana esitutkintaa. Rekisterisääntelystä luovuttaessa olisi varmistettava, että Tullilla säilyy vastedeskin mahdollisuus käsitellä tietoaineistoja sen selvittämiseksi, onko aineistossa kyseisen tehtävän tai Tullin muiden lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi tarpeellista tietoa.

Käsittelylle on myös varattava riittävän pitkä aika, koska aineisto voi olla hyvinkin laaja. Rajavartio-osasto pitää kannatettavana sitä, että uusilla säännöksillä määriteltäisiin tietojen käsittelylle selkeä enimmäisaika. Ehdotetulla sääntelyllä voidaan katsoa myös parannettavan rekisteröidyn oikeuksia nykytilaan verrattuna.